

Nr 78.

Av herr **Lindblad m. fl.**, om *lönereglering för professorerna vid Chalmers tekniska institut.*

Såsom framgår av statsverkspropositionen har styrelsen för Chalmers tekniska institut i skrivelse till Kungl. Maj:t upptagit den av 1919 års sakkunniga för Chalmerska institutets omorganisation behandlade frågan om ombildning av institutets högre avdelning till en teknisk högskola. Departementschefen har visserligen ansett denna fråga sannolikt inom en icke alltför avlägsen framtid böra upptagas till slutligt avgörande, men emellertid icke funnit sig — i varje fall icke för närvarande — kunna tillstyrka förslaget härom till riksdagen.

Då vi emellertid ur många synpunkter anse tiden vara inne att slutligt lösa denna fråga, tillåta vi oss på detta sätt bringa den under riksdagens prövning.

Såsom mest vägande skäl härför torde kunna anföras, att institutet redan nu fyller kraven på en teknisk högskola och att de utgående eleverna, som således inneha högskolekompetens, ha nackdelen av att i in- och utlandet få denna ifrågasatt.

För att rätt kunna bedöma, i vad mån institutets högre avdelning nu skiljer sig från en teknisk högskola, hade en definition på begreppet högskola varit önskvärd. Någon sådan existerar emellertid icke. Begreppet har växlat under olika tidsperioder och i skilda länder, beroende på vederbörande lands naturliga resurser och folkets kulturella utveckling. Numera torde dock målet för den tekniska högskoleundervisningen vara att bibringa de studerande erforderligt kunskapsmått för självständigt ingenjörsarbete, som kan vara ägnat att föra tekniken och industrien framåt. Detta mål torde kunna nås endast genom vetenskaplig teknisk undervisning, som å sin sida förutsätter icke blott väl kvalificerade lärare, utan även vissa fordringar på de studerandes förkunskaper, studietidens längd och arten av det arbete, som vid läroanstalten skall utföras.

Såväl vid tekniska högskolan som vid andra dylika högskolor i vår världsdel äro förkunskaperna i de grundläggande ämnena: matematik, fysik och kemi, i huvudsak preciserade till fordringarna för studentexamen å reallinjen, den normala studietiden är bestämd till fyra år, och den sista studietermen är i allmänhet avsedd för utförande av något självständigt arbete, behandlande någon uppgift av vetenskaplig teknisk art.

Nu har institutets styrelse i sin ovan omförmälda underdåniga skrivelse rö-

rande institutets anslagsbehov, vilken skrivelse skall tillställas vederbörande utskott, visat, att samtliga dessa fordringar i realiteten äro uppfyllda vid institutet och att sålunda ur den synpunkten intet hinder torde föreligga att nu genomföra den av ovannämnda sakkunniga föreslagna omorganisationen.

Erfarenheten såväl inom industrien som av de lärarkrafter, vilka fått sin utbildning vid institutet, torde också hava visat, att undervisningen vid institutet redan nu är fullt högskolemässig.

En ombildning av institutet skulle emellertid medföra ekonomiska konsekvenser, vilka, som i det följande skall visas, dock icke äro av mer genomgripande art.

I första hand må nämnas de ökade löneutgifter, som skulle bliva en följd av institutets professorers uppförande i samma lönegrad som tekniska högskolans, vilket skulle medföra en ökning i institutets stat med kronor 12,480: —.

Kostnad för utökning av lärarekrafterna torde åtminstone i början icke vara att räkna med. De sakkunniga ha visserligen föreslagit ett antal av 22 professorer mot nuvarande 13, vilket skulle innebära en ökning av 9 professorer. Styrelsen för institutet har emellertid meddelat, att av de föreslagna nya professurerna den i statistik och folkhushållslära icke synes nödvändig, om också önskvärd, att den såsom ny föreslagna professuren i matematik och mekanik kan, när frågan en gång blir aktuell, ersättas med en speciallärarbefattning, att undervisningen i maskinelement, som för närvarande handhaves av en andralärare, bör anförtros honom fortfarande, till dess den lägre avdelningen blivit omorganiserad, samt att tillkomsten av vissa andra föreslagna befattningar visserligen skulle öka antalet valfria ämnen, vilkas frånvaro dock icke skulle inverka på läroanstaltens karaktär av högskola. Enligt styrelsens inlägga till Kungl. Maj:t framgår, att styrelsen anser, att institutet med nu tillgängliga lärarkrafter kan fylla de krav, som böra ställas på en teknisk högskola, varför institutets styrelse icke har för avsikt att inom närmaste tiden inkomma med framställning om nya professurer.

Icke heller andra utgiftsposter såsom för bibliotek, samlingar och laboratorier, vilka i institutets stat stanna vid ett belopp av kr. 33,000: —, torde i nämnvärd grad komma att påverkas av en ombildning av institutet till högskola.

Uteslutet är naturligtvis icke, att behov av ökat anslag för ifrågavarande ändamål kommer att uppträda, men detta blir i så fall en följd av institutets naturliga utveckling och betingas blott i ringa grad av omorganisationen till högskola.

Det kan i detta sammanhang påpekas, att Chalmerska institutet städse iakttagit största återhållsamhet i sina anslagsäskanden, och all anledning är att antaga, att så skall vid en ombildning även bliva förhållandet.

Att sparsamhet städse iakttagits vid institutet torde framgå därav, att årskostnaderna för elev under budgetåret 1926—1927 vid tekniska högskolan uppgingo till Kr. 2,112: —, under det att vid institutet samma kostnad utgjorde Kr. 1,029: —. Skulle man söka skilja på högre och lägre avdelningen vid in-

stitutet, skulle siffran för elev i den förra utgöra kr. 1,258:—, och för elev i den senare kr. 650:—. Hänsyn har härvid tagits till elevavgifterna, men däremot icke till lokalkostnaderna. En jämförelse även med landets tekniska elementarskolor, tekniska gymnasier och fackskolor visar, att vid Chalmerska institutet årskostnaderna för varje elev äro ojämförligt mycket mindre än vid någon annan teknisk läroanstalt.

Av vad nu anförts torde framgå, att en ombildning av institutet icke kommer att medföra andra anslagskrav än vad som betingas av likställigheten i lönehänseende med högskolans och institutets professorer. Man kan tvärtom hava anledning förvänta, att genom en uppdelning av vissa fackavdelningar, såsom för skeppsbyggnad och arkitektur, för att undvika dubblering vid de båda läroanstalterna, en besparing i utgifterna för högre teknisk undervisning i sin helhet skall kunna ernås.

I avsikt att möjliggöra en ombildning av Chalmers tekniska institut redan under innevarande år, då institutet kan fira sin 100-åriga tillvaro, få under-tecknade med stöd av vad ovan anförts hemställa,

att riksdagen måtte besluta att uppföra professorerna vid Chalmerska institutet i samma lönegrad som professorerna vid tekniska högskolan, medförande ett ytterligare anslag under åttonde huvudtiteln på kronor 12,480:—.

Stockholm den 20 januari 1929.

A. C. Lindblad.

Gustaf Boman.

G. W. Hansson.

O. A. Nordborg.

Axel Sundberg.

Edv. Alkman.

Emil Kristensson.
